

SPIS TREŚCI

Wstęp	11
Część pierwsza	
KOMPONENTY SYNTEZY	17
Rozdział 1	
Socjokulturowe teorie ewolucji religii	19
1.1. Identyfikacja przedmiotu ewolucji	22
1.1.1. Ewoluuujące abstrakcje	22
1.1.1.1. Duch świata	22
1.1.1.2. Ludzkość	23
1.1.1.3. Kultura	24
1.1.1.4. Społeczeństwo	25
1.1.1.5. Instytucje społeczne	26
1.1.1.6. Religie jako firmy	27
1.1.2. Ograniczenia holizmu	30
1.1.2.1. Religia jako podstruktura	30
1.1.2.2. Religia jako podsystem	32
1.2. Mechanizmy ewolucji	37
1.2.1. Nurt materialistyczny	38
1.2.2. Nurt idealistyczny	42
1.2.3. Determinizm technologiczny	45
1.2.4. Determinizm płciowy	46
1.2.5. Podejście syntetyczne	47
1.2.6. Majsterkowanie, czyli pochwała eklektyzmu	48
1.3. Przebieg ewolucji	50
1.3.1. Stadia	50
1.3.2. Trendy	53
1.3.2.1. Racjonalizacja	53
1.3.2.2. Wzrost złożoności	55
1.3.2.3. Pogodzenie ze światem	56
1.3.2.4. Tendencja do monoteizmu	57
1.3.3. Krytyka	59
1.4. Podsumowanie	60

Rozdział 2	
Teorie ewolucji religii inspirowane biologią	63
2.1. Darwinizm a świat społeczny	63
2.2. Religia jako pula informacji	67
2.2.1. Teoria transmisji kulturowej	68
2.2.2. Memetyka	72
2.2.2.1. „Mem jako gen”	73
2.2.2.2. „Mem jako wirus”	75
2.2.2.3. Memetyka religii	76
2.2.2.4. Memetyka w socjologii – Walter G. Runciman	78
2.3. Religie jako organizmy	81
2.3.1. Teoria Herberta Spencera	81
2.3.1.1. Teoria przedmiotu ewolucji	82
2.3.1.2. Przebieg i mechanizmy ewolucji	88
2.3.1.3. Ewolucja religii	91
2.3.1.4. Krytyka	94
2.3.2. Ekologia organizacji	96
2.3.2.1. Populacje i organizacje	96
2.3.2.2. Inercja	98
2.3.2.3. Nisza	99
2.3.2.4. Krytyka	101
2.4. Religie jako gatunki	102
2.5. Uzasadnienie stosowania darwinizmu w socjologii	107
2.5.1. Izomorfizm systemowy	108
2.5.2. Izomorfizm informacyjny	110
2.5.2.1. Poziom genu	114
2.5.2.2. Poziom gatunku	120
2.5.3. Religia jako jednostka darwinowska	121
2.6. Wnioski	126
Część druga	
SYNTETYCZNA TEORIA EWOLUCJI RELIGII	129
Rozdział 3	
Religia jako przedmiot ewolucji	131
3.1. Problem definicji religii	131
3.2. Religia jako system	134
3.2.1. Potrzeba religii	135
3.2.2. Potrzeby religijne	137
3.2.3. Funkcje religijne	143
3.2.4. Struktura	144
3.2.5. Potrzeby organizacji religijnych	147

3.3. Religia jako system izolowany	150
3.3.1. System idei religijnych	153
3.3.2. Mechanizmy izolacyjne	158
3.4. Religia w środowisku społecznym	161
3.4.1. Podsystem, system a ekosystem	161
3.4.2. Środowisko religii – inne elementy ekosystemu	166
3.4.3. Nisza	169
3.4.4. Konkurenci	174
3.5. Synteza	176
Rozdział 4	
Mechanizmy wytwarzające różnorodność	178
4.1. Na poziomie idei	178
4.1.1. Transmisja idei religijnych	178
4.1.2. Transfer poziomy	183
4.1.3. Doświadczenie religijne i autorytety charyzmatyczne	185
4.1.4. Zmiany i innowacje	188
4.1.4.1. Zmiany w trakcie transmisji	191
4.1.4.2. Zmiany w trakcie translacji	196
4.1.4.3. Zmiany w trakcie interpretacji	198
4.1.4.4. Główne czynniki zmian	200
4.1.5. Dryf, czyli czynniki losowe	201
4.2. Reprodukacja organizacji religijnej	203
4.3. Powstawanie religii	207
4.3.1. Powstawanie nowej religii w wyniku podziału symetrycznego	209
4.3.2. Powstawanie nowej religii w wyniku podziału niesymetrycznego	211
4.3.3. Powstawanie nowej religii w wyniku rozdziału	212
4.3.4. Powstawanie nowej religii w wyniku herezji	213
4.3.5. Powstawanie nowej religii w wyniku innowacji	214
4.3.6. Powstawanie nowej religii w wyniku synkretyzmu	214
Rozdział 5	
Mechanizmy selekcji	217
5.1. Interesy i idee jako czynniki ewolucji	217
5.1.1. Interesy jako czynniki ewolucji	220
5.1.2. Próba syntezy Maxa Schelera	225
5.1.3. Idee jako czynniki ewolucji	228
5.2. Preferencje religijne	230
5.2.1. Potrzeby więzi	232
5.2.2. Potrzeby mocy	234
5.2.3. Potrzeby wiedzy	235
5.2.4. Społeczne uwarunkowania potrzeb religijnych	237

5.3. Dobór	243
5.3.1. Dobór działający na systemy religijne	243
5.3.2. Dobór działający na idee religijne a adaptacja	249
5.3.2.1. Adaptacje do sił politycznych	252
5.3.2.2. Adaptacje do sił ekonomicznych	253
5.3.2.3. Adaptacje do sił reprodukcyjnych	254
5.3.2.4. Adaptacje do potrzeb religijnych	254
5.4. Spór, konkurencja i rywalizacja	255
5.4.1. Spór wewnątrzreligijny	256
5.4.2. Konflikt międzyreligijny	258
5.5. Śmierć religii	262
 Rozdział 6	
Mechanizmy zapobiegające zmianom	268
6.1. Dobór eklezjastyczny	269
6.2. Akomodacja	272
6.3. Ograniczenia rozwojowe	275
6.4. Podążanie za niszą	277
6.5. Asymilacja	278
 Zakończenie	280
Literatura	295
Indeks	311
How Religions Evolve. Summary	317